

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ТРАНСФЕРТНИХ ЦІН

*Клим Н.М., канд. екон. наук, доцент
Падюка М.В.*

Національний лісотехнічний університет України, м. Львів

Поняття трансфертного ціноутворення у найпоширенішому тлумаченні визначає його інструментом мінімізації бази оподаткування податком на прибуток і стосується, в основному, транснаціональних корпорацій, промислово-фінансових груп, які мають у своїй структурі відокремлені підприємства різних організаційно-правових форм та форм власності, що знаходяться за кордоном.

Трансфертна ціна є елементом трансфертного ціноутворення та встановлюється на будь-який об'єкт торгівлі між пов'язаними компаніями або структурними підрозділами однієї компанії, якщо об'єкт торгівлі перетинає митний кордон [4]. Вона використовується для контролю обчислення податку на прибуток при реалізації товарів за внутрішньо фірмовими цінами, відмінними від ринкових.

Ефективність контролю за операціями з обліку внутрішньофірмових товарообмінних операцій має вплив на виведення капіталу з національної економіки у інші країни (з «низькою податковою юрисдикцією») та залежить від нормативного регулювання трансферних цін.

На міжнародному рівні регулювання трансфертних цін здійснюється із дотриманням Кодексу поведінки стосовно документації по трансфертному ціноутворенню для асоційованих підприємств ЄС, Арбітражної конвенції ЄС по встановленню подвійного оподаткування у зв'язку з корегування прибутку асоційованих підприємств та Керівництва ЄС по угодам про попереднє ціноутворення.

Серед міжнародних документів, які мають рекомендаційно-методичний характер та стосуються трансферного ціноутворення є Міжнародний стандарт «Arm's Length Principle», погоджений державами-членами ОЕСР та країнами, які не є членами цієї організації (більше 70 країн) [3] а також Настанови ОЕСР щодо трансфертного ціноутворення для транснаціональних компаній та податкових адміністрацій [2]. Ці документи було взято за основу при формулюванні основних норм у статтю 39 Податкового кодексу України [1], яку запроваджено у 01.09.2013 році.

Законодавством України передбачено застосування принципу «втягнутої руки» до контрольованих операцій. Аналізуючи норми законодавчих актів, до контрольованих операцій відносяться:

- господарські операції з пов'язаними особами-нерезидентами;
- зовнішньоекономічні господарські операції з продажу та/або придбання товарів та/або послуг через комісіонерів-нерезидентів;
- господарські операції з нерезидентами, які не сплачують податок на прибуток, та/або не є податковими резидентами держави, в якій вони зареєстровані як юридичні особи за Переліком КМУ;
- ланцюг операцій між платником і його пов'язаною особою-нерезидентом, в якому право власності перш ніж перейти від платника до пов'язаної особи-нерезидента (або навпаки) переходить до однієї або декількох непов'язаних осіб, які не виконують істотних функцій (активів, ризиків);
- господарські операції з нерезидентами, зареєстрованими у «низько податкових юрисдикціях» за Переліком КМУ;

– з 01.01.2019 року внутрішньогосподарські розрахунки між нерезидентом і його постійним представництвом (пп. 39.2.1.4. ст. 39 ПКУ).

Зазначимо, що якщо у переліку низькоподаткових юрисдикцій у 2017 році було 85 країн (Постанова КМУ від 16.09.2015 р. № 977-р), у 2018 році – 80 країн (Постанова КМУ від 31.01.2018 р. № 108), то у 2019 році – 79 країн (Постанова КМУ від 11.04.2018 р. № 295).

Не менш важливими є визначені у ПКУ вартісні критерії віднесення до контрольованих операцій. Такими вартісними критеріями є:

– сума річного доходу платника податку від будь-якої діяльності, визначена за правилами бухгалтерського обліку, за відповідний податковий (звітний) рік має перевищувати 150 млн грн (без ПДВ) – (Ф№2 ряд. 2000 + ряд. 2120 + + ряд. 2200 + ряд. 2220+ ряд. 2240 = 150 млн грн);

– обсяг господарських операцій (за вирахуванням непрямих податків) з кожним контрагентом, визначений за правилами бухгалтерського обліку за відповідний податковий (звітний) рік (за датою переходу прав власності та не обов'язково підтверджені первинними документами), має перевищувати 10 млн грн (без ПДВ).

Для розрахунку між підприємствами вибирають оптимальний варіант трансферної ціни, який залежить від багатьох чинників серед яких: характер поставлених завдань, рівень економічної самостійності підприємств, стан ринку проміжних продуктів (послуг) [4]. На нашу думку, найбільш ефективним є метод трансферного ціноутворення на основі ринкових цін. Проте, труднощі, що виникають при спробі зробити точні котирування при формуванні ціни на біржі, не повинні регулярно виключати можливе застосування методу ПНЦ, та може доповнюватись іншими відповідними методами. Основне завдання при цьому – досяг-

нути порівнянності при визначенні точності котирування (враховуючи, звичайно, економічну обгрунтованість котирувань на транспортування). У ПКУ (пп. 39.2.1.) щодо обгрунтування цін в операціях з «біржовими товарами» визначено порядок розрахунку діапазону цін [1]. Форма повідомлення про укладання форвардного або ф'ючерсного контракт, затверджена Наказом МФУ від 03.07.2017 р. № 621.

Не менш важливим є відповідальність за недотримання вимог законодавства відносно документації з ТЦ (ненадання документації на запит) та Звіту про КО (це штрафні санкції за неподання Звіту про КО, не включення КО у податковий Звіт про КО, несвоєчасне подання Звіту про КО (декларування)) [1]. Зазначимо, що за помилки при заповненні Звіту про КО (н-д: неправильний код методу, невірні умови поставки тощо) не передбачено відповідальності. Дотримання законодавства щодо трансферних цін дозволить уникнути штрафних санкцій.

Перелік посилань:

1. Податковий кодекс України : кодекс України, закон від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/paran1031#n1031> (дата звернення: 02.03.2020).
2. Настанови ОЕСР щодо трансфертного ціноутворення для транснаціональних компаній та податкових служб від 22 лип. 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 02.03.2020)
3. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посіб. / Лаговська О. А., Легенчук С.Ф., Кузь В. І., Кучер С. В. Житомир : Житомирський державний технологічний університет, 2017. 416 с.
4. Klym N. M., Hrytsak O. S. Practical aspects of application and accounting of transfer prices in enterprises of Ukraine. *Science and education: trends and prospects* : Collection of scientific arcies. Ascona Pubiishing, New York, United States of America, 2018. P. 169–173.